

Sygn. akt I PK 199/16

POSTANOWIENIE

Dnia 20 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z powództwa A. K.
przeciwko O. Spółce Akcyjnej w W.
o odszkodowanie za naruszenie zasady równego traktowania w
zatrudnieniu i z tytułu dyskryminacji,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 20 kwietnia 2017 r.,
skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w Ł.
z dnia 18 lutego 2016 r., sygn. akt VII Pa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 18 lutego 2016 r. Sąd Okręgowy w Ł. zmienił wyrok Sądu Rejonowego w Ł. z dnia 18 listopada 2015 r. i oddalił powództwo A. K. przeciwko O. S.A. w W. o odszkodowanie za naruszenie zasady równego traktowania w zatrudnieniu.

W skardze kasacyjnej powódka zarzuciła: 1) naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie: a) art. 11² k.p. wskutek uznania, że nierówne traktowanie nie zachodzi, jeśli pracownik nie wskaże kryterium dyskryminującego z art. 18^{3a} k.p., które stanowi przyczynę działania pracodawcy prowadzącego do nierównego traktowania tego pracownika, mimo iż fakt nierównego potraktowania pracownika został udowodniony przez pracownika;

b) art. 11² k.p. przez uznanie, że jedyną formą nierównego traktowania pracownika przez pracodawcę może być jej postać kwalifikowana, tj. dyskryminacja (art. 11³ k.p., art. 18^{3a} k.p.). i tym samym przyznając, iż w pozostałym zakresie (w formie niekwalifikowanej) zasada równego traktowania pracowników i wynikający z niej zakaz nierównego traktowania pracowników jest przepisem martwym, niedającym żadnej ochrony prawnej pracownikowi nierówno potraktowanemu przez pracodawcę; c) art. 18^{3b} k.p. wskutek uznania, że przepis ten ma zastosowanie tylko do przypadków dyskryminacji (wniesienia zarzutów z tytułu dyskryminacji), nie odnosi się natomiast do przypadków nierównego traktowania pracownika z art. 11² k.p., mimo iż ustawodawca użył w treści tego przepisu sformułowania „naruszenie zasady równego traktowania”, która to wyrażona jest właśnie w art. 11² k.p. i w konsekwencji przez jego niezastosowanie; d) art. 18^{3d} k.p. przez uznanie, że przepis ten ma zastosowanie tylko do przypadków dyskryminacji (wniesienia zarzutów z tytułu dyskryminacji), nie odnosi się natomiast do przypadków nierównego traktowania pracownika z art. 11² k.p., mimo iż ustawodawca użył w treści tego przepisu sformułowania „naruszenie zasady równego traktowania”, która to wyrażona jest właśnie w art. 11² k.p. i w konsekwencji przez jego niezastosowanie; e) art. 471 k.c. w związku z art. 300 k.p. przez ich niezastosowanie; f) art. 18^{3b} k.p. w związku z art. 6 k.c. przez wydanie orzeczenia w oparciu o błędne twierdzenia co do rozłożenia ciężaru dowodowego między stronami postępowania w zakresie określonych okoliczności sprawy, tj. między innymi przez uznanie, że strona pozwana nie dopuściła się nierównego traktowania, mimo że nie udowodniła obiektywnych przyczyn odmiennego potraktowania powódki w stosunku do innych zatrudnionych pracowników i przez obciążenie powódki ciężarem dowodowym w zakresie udowodnienia przyczyn nierównego traktowania, mimo iż powódka udowodniła sam fakt nierównego potraktowania przez pozwaną Spółkę; 2) naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, a w szczególności art. 386 § 1 k.p.c. przez zbadanie sprawy rozstrzygniętej przez Sąd I instancji przez przyjęcie za podstawę prawną roszczenia innej podstawy prawnej niż wskazała powódka i uwzględnił Sąd pierwszej instancji wydając wyrok zasądzający roszczenia.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i oddalenie apelacji.

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania uzasadniono występowaniem istotnych zagadnień prawnych oraz potrzebą wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości oraz wywołujących rozbieżności w orzecznictwie zarówno sądów powszechnych, jak i Sądu Najwyższego, a mianowicie: 1) czy zasada prawa pracy z art. 11² k.p. - zasada równego traktowania pracowników i wynikający z niej zakaz nierównego traktowania pracowników przez pracodawcę uwzględnia w swoim zakresie przedmiotowym sytuację nierównego potraktowania pracownika z przyczyn (kryterium) nieznanego mu, biorąc pod uwagę, że pojęcie nierównego traktowania pracowników przez pracodawcę jest pojęciem szerszym niż dyskryminacja (art. 18^{3a} k.p., art. 11³ k.p.), która to jest kwalifikowaną postacią nierównego traktowania (kwalifikowana ze względu na to, iż do nierównego potraktowania pracownika dochodzi ze względu na tzw. „kryterium dyskryminacyjne” wymienione między innymi w art. 18^{3a} k.p.) i ujęta została przez ustawodawcę jako odrębna zasada prawa pracy - zakaz dyskryminacji w art. 11³ k.p.; 2) czy art. 11² k.p. i wynikający z niego zakaz nierównego traktowania pracownika stanowi podstawę do ochrony interesów pracownika, który udowodnił fakt nierównego potraktowania go przez pracodawcę w stosunku do innych zatrudnionych pracowników, jednak nie wskazał kryterium dyskryminującego (wymaganego przy zarzucie dyskryminacji); 3) czy brak wskazania przez pracownika przyczyny (kryterium) nierównego traktowania (wymaganego przy dyskryminacji), przy jednoczesnym udowodnieniu faktu nierównego potraktowania tego pracownika przez pracodawcę w stosunku do innych pracowników, pozbawia go roszczenia z tytułu nierównego traktowania przez pracodawcę (z art. 11² k.p.); 4) czy z treści i wykładni art. 18^{3b} k.p. wynika, że odnosi się on tylko i wyłącznie do przypadków dyskryminacji i ma zastosowanie tylko w sytuacji zarzutów zastosowania dyskryminacji, nie odnosi się natomiast i nie ma zastosowania w przypadku nierównego traktowania pracownika (art. 11² k.p.), mimo iż ustawodawca użył w treści tego przepisu sformułowania „naruszenie zasady równego traktowania”, która

to wyrażona jest właśnie wart. 11² k.p.; 5) czy z faktu, że ustawodawca posługuje się pojęciem „dyskryminacja” i „dyskryminowanie” między innymi w art. 18^{3a} k.p., nie wynika, że odróżnia on „dyskryminację” od „nierównego traktowania”, na które literalnie wskazuje w art. 18^{3b} k.p., co powinno przemawiać za tym, że z intencji ustawodawcy wynika, iż art. 18^{3b} k.p. odnosi się i ma zastosowanie w przypadkach nierównego traktowania i taką należy przyjąć jego wykładnię; 6) czy z treści i wykładni art. 386 §1 k.p.c. wynika, że sąd orzekający w drugiej instancji może zmienić orzeczenie sądu pierwszej instancji i oddalić powództwo uzasadniając to zbadaniem postępowania, jednak przy powoływaniu się przez sąd drugiej instancji i uwzględnieniu przez niego innej podstawy prawnej roszczenia powoda niż zostało podane przez powoda w pozwie i uwzględnione przez sąd pierwszej instancji w wyroku, w którym Sąd ten podał literalnie podstawę i tytuł do zasądzonego roszczenia.

W powyższy zakresie skarżąca wskazała na poważne wątpliwości oraz rozbieżności w orzecznictwie sądów, wynikające z jednej strony z wyroku Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2014 r., III PK 136/13 oraz z drugiej strony - z wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 18 kwietnia 2013 r., III APa 21/12.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Przepis art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaga, aby wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowił odrębny element pisma niezależny od przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.). Uzasadnienie wniosku natomiast powinno nawiązywać do przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Spełnienie wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. powinno zatem przybrać formę wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wskaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na

uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadni, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Zagadnieniem prawnym jest zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego lub uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno zatem nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004, nr 7-8, s. 51). Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy po pierwsze - przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienie z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468) oraz po drugie - jego wyjaśnienie ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy w ustalonym stanie faktycznym (por. postanowienie z dnia 27 stycznia 2009 r., II PK 248/09, LEX nr 736732). Z kolei odwołanie się do przesłanki potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości (ze wskazaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają), nie doczekał się wykładni, bądź że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151 i z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepublikowane). Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa, jeżeli Sąd Najwyższy wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu. Ponadto

rozstrzygnięcie wątpliwości interpretacyjnych nie może się sprowadzać do odpowiedzi na zarzuty skarżącego skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia ani też do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP-wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

Skarżąca nie wykazuje występowania tak rozumianych przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że wypełnienie obowiązku przedstawienia okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na występujące w sprawie zagadnienia prawne lub potrzebę wykładni przepisów nie może być zastąpione przez ograniczenie się do sformułowania samych pytań, jak czyni to skarżąca, ale konieczne jest przeprowadzenie pogłębionego wyводу prawnego w zakresie wykazania, jak przepisy konstruujące to zagadnienie powinny być rozumiane (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2011 r., I PK 52/11, LEX nr 1212045; z dnia 26 stycznia 2012 r., I PK 124/11, LEX nr 1215465; z dnia 15 lutego 2012 r., I PK 130/11, LEX nr 1215258; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 293/11, LEX nr 1214577; z dnia 29 stycznia 2014 r., II UK 451/13, LEX nr 1486974). Skarżąca wymaganiu temu nie sprostowała, a rzeczą Sądu Najwyższego na etapie przedsądu nie jest poszukiwanie okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w podstawach kasacyjnych lub ich uzasadnieniu i formułowanie za skarżącą prawidłowych wniosków w tym zakresie.

Skarżąca ogranicza się do wskazania na „poważne wątpliwości oraz rozbieżności w orzecznictwie zarówno sądów powszechnych, jak i SN”. Tymczasem w ogóle nie wiadomo, na czym te wątpliwości i rozbieżności miałyby polegać, skoro w obydwu powołanych przez skarżącą wyrokach przyjęto, że jeżeli roszczenie wywodzone jest z zasady naruszenia równego traktowania w zatrudnieniu (art. 11² k.p.), ale nie z zakazu dyskryminacji (art. 11³ k.p.), oznacza to, iż nie ma zastosowania art. 18^{3d} k.p. gwarantujący pracownikowi, wobec którego pracodawca naruszył zakaz dyskryminacji, prawo do odszkodowania w wysokości

nie niższej niż minimalne wynagrodzenie za pracę (bez konieczności wykazania szkody przez pracownika).

Z tych względów na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

I.n